

SUOMI-ENGLANTI-SUOMI TASKUSANAKIRJA
GASTROENTEROLOGISEN OSASTON
SAIRAAHOITAJILLE

Pauliina Ollilainen ja Maija Seppä

Opinnäytetyö, syksy 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja (AMK)

Terveystenhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Ollilainen, Pauliina & Seppä, Maija. Suomi-englanti-suomi-taskusanakirja gastroenterologisen osaston sairaanhoitajille, Helsinki, syksy 2013, 57 s., liitteitä 2 Diakonia-ammattikorkeakoulu, Terveysalan koulutusohjelma, terveydenhoitaja/sairaanhoitaja.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa helppokäyttöinen taskusanakirja helpottamaan potilaan ja hoitajan kommunikointia gastroenterologisella osastolla. Sanakirjan avulla hoitajien ja potilaiden välinen kommunikointi paranee, jolloin myös potilaan hoitokokemus on hyvä ja jatkohoito kotona paranee, kun potilas ymmärtää paremmin hänelle tehdyn toimenpiteen ja jatkohoito-ohjeet.

Teoriaosuudessa hyödynsimme samasta aihepiiristä aiemmin tehtyä opinnäytetyötä, jonka avulla löysimme paljon työhömmme soveltuvia artikkeleita ja kirjoja. Käsittelemme teoriaosuudessa sanakirjan tekemistä ja siihen liittyviä ongelmia, gastroenterologiaa kirurgian näkökulmasta sekä monikielisiä potilaita. Tutustumme myös lakiin potilaan oikeuksista.

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi suomi-englanti-suomi sanakirja, joka helpottaa hoitajien ja potilaiden kommunikointia jokapäiväisessä hoitotyössä. Sanakirja syntyi omien havainnointien ja osastoon tutustumisen kautta.

Asiasanat: sanakirja, gastroenterologia, kaksikielisyys, potilaan oikeudet

ABSTRACT

Pauliina Ollilainen and Maija Seppä. Gastroenterological Finnish-English-Finnish pocket dictionary for nurses. Helsinki, Fall 2013, 57 p., appendices 2
Diaconia University of Applied Sciences, Degree programme in Health Care, Nurse/Public Health Nurse.

The objective was to produce an easy-to-use pocket dictionary to ease communication between the patient and the nurse in a gastroenterological ward. The dictionary allows improved communication between nurses and patients, which leads to a better hospital experience and better home care, because of the better understanding of what was done to the patient at the hospital and what are the instructions for the patient home care.

The theory part is based on an earlier dictionary thesis, which helped us to find articles and literature about our subject. In our thesis, we were discussing about making a dictionary and the problems in it, gastroenterology in a surgical way and multilingual patients. We were also exploring the law of patient rights.

Key words: dictionary, gastroenterology, bilingual, patient rights

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2.1 Vieraskieliset potilaat.....	6
2.2 Potilaan oikeus hyvään hoitoon.....	7
3 GASTROENTEROLOGIA KIRURGIAN ERIKOISALANA	8
3.1 Gastroenterologia.....	8
3.2 Suolistotulehdukset	8
3.2.1 Sappikivitauti.....	9
3.2.2 Mahatulehdus ja mahahaava.....	9
3.2.3 Haimatulehdus	10
3.2.4 Refluksitauti	10
3.2.5 Avannepotilaat	11
3.2.6 Maksasairaudet	11
3.3 Obesitaskirurgia	12
4 SANAKIRJAN TUOTTAMINEN	14
4.1 Prosessin kuvaus	15
4.2 Eettiset kysymykset.....	16
4.3 Toimintaympäristö.....	17
4.4 Sanaston muotoutuminen ja valmis sanakirja	17
5 JATKOKEHITYSIDEOITA	21
6 POHDINTA.....	22
LÄHTEET	25
LIITE 1	28
LIITE 2	55

1 JOHDANTO

Aiheenamme on gastroenterologinen suomi-englanti-suomi taskusanakirja Peijaksen sairaalan kirurgiselle vuodeosastolle K4. Lähtökohtana hankkeelle on hoitajien kokemus, joka on syntynyt suomea puhumattomien potilaiden määrän lisääntymisestä. Potilaiden kanssa kommunikointi onnistuu kuitenkin englannin kielellä. Osaston sairaanhoitajat ovat toivoneet käyttöönsä taskukokoista suomi-englanti-suomi sanakirjaa, joka sisältäisi osastolle ominaisia sairaanhoidollisia sanoja.

Keskeisiä käsitteitä ovat kieliongelmat sairaanhoitajan ja potilaan välillä, hyvä hoito äidinkielestä riippumatta, kaksikielisyys sekä sanakirjan tekeminen. Suomi-englanti taskusanakirjoja hoitoalalle ei ole aikaisemmin opinnäytetyönä tehty. Aihetta sivuavia tuotoksia, kuten suomi-ruotsi taskusanakirjoja hoivaosastoille on toteutettu, ja aiommekin käyttää kyseisiä opinnäytetöitä lähteinä niiltä osin, joilta se on mahdollista. Sairaanhoitaja ja Savonia-ammattikorkeakoulun lehtori Eeva-Riitta Ylinen on koonnut pdf-tiedostoon sairaanhoidollista suomi-englanti perussanastoa (Ylinen i.a.). Sairaanhoitajien koulutussäätiö SHKS on tehnyt hoitoalalle web-sanakirjan, josta sanoja voi hakea aihealueittain, aakkosjärjestyksessä tai asiasanahakuna (Sairaanhoitajien koulutussäätiö 2010). Kirjailijat Kristiina Hyrkäs sekä Paula Nieminen ovat julkaisseet vuonna 2009 Kliinisen hoitotyön englanti-suomi sanaston, kustantajana Sanoma Pro Oy. Näiden lisäksi Sairaanhoitaja-lehden artikkelissa (6-7/2008) kerrotaan Turun ammattikorkeakoulun kokeilleen hoitotieteen englanninkielisen opetuksen lisäämistä sairaanhoitajien opetussuunnitelmaan, pääosin positiivisin, oppimista edistävin kokemuksin (Nurmela, Palta, Salmela, von Schantz & Ääri 2008).

Produktiomme raporttiosuudessa käsittelemme myös sanakirjatyötä eettisestä näkökulmasta sekä käännöstyön riskejä. Tämän lisäksi tuomme esiin potilaan lakiin kirjatut oikeudet asiointikielestä sekä kerromme potilaan ja hoitotyön näkökulmasta yhteisen asiointikielen vaikutuksesta hoidon laatuun ja kokemuksellisuuteen. Käymme lyhyesti läpi, mitä on gastroenterologia ja

millaisia sairauksia ja leikkauksia osastolla K4 hoidetaan ja toteutetaan.

2 SANAKIRJAN TARVE

2.1 Vieraskieliset potilaat

Maahanmuuttajien määrä 1990-luvulla oli noin 13 000 henkilöä vuodessa. 2000-luvulle tultaessa maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt. Vuonna 2007 maahanmuuttajia oli noin 25 000 ja vuonna 2008 hieman alle 30 000. (Väestöliitto i.a.) Tämän seurauksena maahanmuuttajien määrä myös terveydenhuollon asiakkaina on lisääntynyt.

Vuonna 2011 Suomessa oli 45,3 asukasta tuhannesta joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Vastaava luku pelkästään Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueelta vuodelta 2011 on 86,3 tuhatta asukasta kohden. (Sotkanet a.) Kymmenen vuoden aikana edellä mainitun väestön määrä on ollut kasvusuuntainen niin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuin koko maankin alueella. Väestö, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi, tai saame (/1000asukasta), on lisääntynyt vuosina 2002–2012 Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella 44,8:sta 93,3:een, ja vastaavasti koko maassa 22,5:stä 49,2:een. (Sotkanet b.)

Ulkomaan kansalaisten prosentuaalisen määrän kasvu (% väestöstä) vuosina 2002-2012 on ollut koko maassa 2,0 %:sta 3,6 %:iin, vastaavasti Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella 3,7 %:sta 6,5 %:iin. Eriteltynä ikäryhmiin, 20–64-vuotiaiden ulkomaan kansalaisten määrän lisääntyminen (suhteessa muuhun samanikäiseen väestöön) koko maassa edellä mainittuina vuosina on ollut 2,3 %:sta 4,7 %:iin. Yli 65-vuotiaiden ulkomaan kansalaisten määrän lisääntyminen näiltä vuosilta on ollut 0,8 %:sta 0,9 %:iin. Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin alueelta iänmukaista erittelyä ei ole saatavilla. (Sotkanet c.)

Helsingin kaupungin internetsivuilla kerrotaan, että vuonna 2010

pääkaupunkiseudun alueella asuu puolet koko maan ulkomaan kansalaisista, muunkielisistä (muu kuin suomi tai ruotsi) ja ulkomaalaissyntyisistä. Vuoden 2010/2011 tilastossa helsinkiläisistä 11 % on muunkielisiä. (Helsingin kaupunki 2013.)

Koska Suomi on virallisesti kaksikielinen maa, on meillä lain mukaan annettava hoitoa suomeksi ja ruotsiksi. Muiden kielten kohdalla hoitoa annetaan potilaan äidinkielellä mahdollisuuksien mukaan, joko niin että hoitaja osaa kyseistä kieltä tai käytetään tulkin apua. (FINLEX 2003/423.)

2.2 Potilaan oikeus hyvään hoitoon

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista edellyttää, että potilaan äidinkieli, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava hänen hoidossaan ja kohtelussaan huomioon” (Laki potilaan oikeuksista 1992/785). Edellä mainittu lain kohta onkin yhtenä suurena syynä siihen, miksi sanakirjaa teemme. Aiheeseemme liittyy myös erikoissairaanhoidolaki. Tämän lain velvoittamana kuntien on järjestettävä omille asukkailleen laissa määritellyt erikoissairaanhoidon palvelut kuten myös hoito kiireellisissä tapauksissa kotipaikkaa vaille oleville. Maa on jaettu erikoissairaanhoidollisiin piireihin hoidon järjestämistä varten, joten erikoissairaanhoidon tarvitsevat potilaat ohjataan niihin sairaaloihin, joiden sairaanhoitopiiriin kunta kuuluu. Kansalaisuudesta, sopimuksesta tai kotikunnasta riippumatta kiireellistä hoitoa tulee antaa aina sitä tarvitsevalle. (Erikoissairaanhoidon laki 1989/1062.)

Sairaanhoidajat ovat kokeneet tulkkipalveluiden saannin haasteelliseksi, mikäli virallisen tulkin palveluita tarvitaan kiireellisesti tai esimerkiksi tulkin tulisi olla naispuolinen. Tulkkikeskuksen rajalliset yhteydenottoajat sekä tulkkien rajalliset työajat myös hankaloittavat virallisen tulkin tilaamista. Usein joudutaan turvautumaan johonkin muuhun kuin potilaan omaan äidinkieleen, tai vaihtoehtoisesti potilaan läheinen toimii tulkkina. Koska useat vieraskieliset potilaat osaavat kuitenkin englantia, turvaututaan siihen usein potilasohjaustilanteissa. Kuitenkin joiltakin alueilta tulleiden maahanmuuttajien

englanninkielentaito saattaa olla hyvin rajallista. (Wathen 2007.)

3 GASTROENTEROLOGIA KIRURGIAN ERIKOISALANA

3.1 Gastroenterologia

Gastroenterologia on vatsaelinsairauksiin ja niiden hoitoon keskittynyt sisätautien erikoisala. Tavallisimpia syitä, joiden vuoksi potilasta tutkitaan gastroenterologian poliklinikalla, ovat muun muassa suolikanavan (ruokatorvi, vatsalaukku, ohutsuoli ja paksusuoli), maksan, haiman tai sappirakon ja sappiteiden erilaiset oireet, sairaudet tai toimintahäiriöt. Tyypillisiä tutkittavia ja hoidettavia sairauksia ovat esim. keliakia, tulehdukselliset suolistosairaudet sekä ruokatorven refluksisairaus.

3.2 Suolistotulehdukset

Ihmisen suolisto jakautuu ohutsuoleen, paksusuoleen sekä peräsuoleen. Näistä ohutsuoli jaetaan kolmeen osaan (pohjukaissuoleen, tyhjäsuoleen sekä sykkyräsuoleen) ja paksusuoli viiteen osaan (umpisuoli, nouseva koolon, poikittainen koolon, laskeva koolon sekä sigmasuoli). Ihmisen suolisto päättyy peräsuoleen, jonka tehtävänä on poistaa ulostemassaa sekä ilmaa peräaukon kautta. Ohutsuoli on ihmisen pisin suoli ja vie runsaasti tilaa vatsaontelossa. Paksusuoli taas on lyhyempi mutta levittyy laajemmalle alueelle. Ohutsuolen tehtävänä on imeä pilkkoutuneet ravintoaineet verenkiertoon. Ravintoaineet ovat imeytyneet jo ohutsuolen puolella verenkiertoon, mutta paksusuolen puolella jatkuvat suolojen sekä veden imeytyminen. (Budowick 1992, 236–240.)

Suolistosairauksia voi esiintyä sekä ohutsuolen että paksusuolen osissa. Ohutsuolen sairauksia ovat mm. keliakia, laktoosi-intoleranssi, Crohnin tauti

sekä lyhytsuolioireyhtymä. Paksusuolen sairauksia ovat muun muassa ärtyneen paksusuolen oireyhtymä, divertikkelit, umpisuolen tulehdus sekä haavainen paksusuolen tulehdus. Verenvuoto sekä suolitukokset voivat ilmetä missä suoliston kohdassa tahansa. (Iivanainen 2001, 227–236.)

3.2.1 Sappikivitauti

Sappikivitauti on useimmiten naisilla esiintyvä tauti, jossa sappirakkoon ilmestyy kiviä. Kivet voivat olla täysin oireettomia, mutta kova kipu on kuitenkin usein ensimmäinen oire sappikivistä. Kipu syntyy, kun kivet estävät sappirakon tyhjenemisen ruokailun jälkeen. Kipu tuntuu säteilevänä oikealla kylkikaaren seudulla ja hartiassa. Potilaalla saattaa olla pahoinvointia, oksentelua ja hän on erittäin kivulias. Sappirakko voi myös tulehtua, jolloin potilas oksentelee, on kuumeinen ja kivulias. (Iivanainen 2001, 223–225.)

3.2.2 Mahatulehdus ja mahahaava

Mahatulehdusta kutsutaan gastriitiksi. Se voi olla äkillinen eli akuutti gastriitti tai pitkäikäinen eli krooninen gastriitti. Gastriitissa on kyse mahalaukun limakalvovauriosta. Gastriittia voi aiheuttaa bakteerit kuten helicobakteeri. Muita aiheuttajia voivat olla muun muassa runsas kahvin tai alkoholin käyttö, jokapäiväinen tupakointi, virus- ja sieni-infektiot sekä säteilyvammat. Myös stressillä, kipulääkkeillä, rasvaisilla ruuilla, hiilihapollisilla juomilla ja voimakkailla mausteilla voi olla vaikutusta gastriitin syntyyn. Oireina voivat olla pahoinvointi, oksentelu, ylävatsakipu, kivuton verenvuoto sekä ilmavaivat. (Iivanainen 2001, 212.)

Mahahaava eli ulkustauti sisältää mahahaavan sekä pohjukaissuolihaavan. Nämä ovat molemmat pitkäaikaisia sairauksia, joille on ominaisia toistuvat haavaumat sekä ylävatsakivut. Pohjukaissuolihaava on näistä kahdesta yleisempi. Mahahaava voi olla myös pahalaatuinen. (Iivanainen 2001, 213–215.)

3.2.3 Haimatulehdus

Haimatulehdukset jaetaan kahteen tyyppiin: akuttiin ja krooniseen haimatulehdukseen. Akuutin haimatulehduksen yleisin syy on alkoholi, sappikivitauti tai tuumorit ja traumat. Haimaan kertyvien muutosten mukaan voidaan haimatulehdukset jaotella ödemaattiseksi tai nekroottiseksi haimatulehdukseksi. Haimatulehduksen ensimmäinen oire on aina kipu. Vatsakipu alkaa äkillisesti ja on joko viiltävää tai puristavaa, ja se saattaa säteillä vasemmalle puolelle selkää. Potilas saattaa oksentaa, jolloin kipu pahenee. Haimatulehduksen kipuun ei saada vastetta kipulääkityksellä. (Iivanainen 2001, 222–223.)

3.2.4 Refluksitauti

Refluksitaudissa mahan hapan sisältö pääsee virtaamaan ylöspäin takaisin ruokatorveen, kurkkuun, nieluun ja jopa suuhun asti. Vatsahappo aiheuttaa limakalvoärsytystä ja vaurioita, jotka johtavat erilaisiin oireisiin. Erityisesti kurkun, nielun ja hengitysteiden limakalvot ovat äärimmäisen herkkiä, kun taas ruokatorven limakalvo sietää enemmän ärsytystä ilman oireita. Kyse on ennenkaikkea toiminnallisesta häiriöstä, ei vatsahapon liiallisesta määrästä. Usein tässä on kyse ruokatorven ja mahalaukun välisen sulkijalihaksen toiminnan heikentymisestä. Refluksitaudilla on erityyppisiä oireita ja niitä on muun muassa pahoinvointi, närästys, oksentelu, kuvotus, ruoan takertumisen tunne, runsas röyhtäily ja ruokatorven tulehdus. Refluksitauti voidaan jakaa kahteen eri päätyyppiin oireiden ilmenemispaikan mukaan. Nämä päätyypit ovat gastroesofageaalinen refluksitauti eli maha-ruokatorven refluksitauti ja laryngofaryngeaalinen refluksitauti eli kurkun ja nielun refluksitauti. Oireita voi kuitenkin esiintyä molemmista päätyypeistä sekoitettuna. (Suomen refluksi i.a.)

3.2.5 Avannepotilaat

Avanteella tarkoitetaan kirurgisesti tehtyä suoliston tai virtsateiden eritteiden ulostuloaukkoa. Avanne ei itsessään ole sairaus vaan eri sairauksien hoitomuoto. Avanneleikkauksia käytetään hoitomenetelmänä muun muassa Crohnin taudissa, synnynnäisissä epämuodostumissa, paksusuolen, peräsuolen tai virtsarakon syövissä, haavaisessa paksusuolen tulehduksessa ja tapaturmissa. Avanneleikkauksella voidaan myös hoitaa suolen tai virtsarakon hermostollisia häiriöitä. Nykyään avanneleikkaus ei aina ole lopullinen vaihtoehto, vaan myös väliaikaisia avanneleikkauksia tehdään. Yleisin avannetyyppi Suomessa on paksusuoliavanne. Tavallisin syy paksusuoliavanteen tekemiselle on peräsuolisyöpä, joka on viimeisen viiden senttimetrin matkalla paksusuolella. (Sjölund ym. i.a.)

3.2.6 Maksasairaudet

Maksasairauksia ovat rasvamaksa, hepatiitti (virus- ja autoimmuunihepatiitti), maksakirroosi sekä maksasyöpä. Useimmat näistä syntyvät alkoholin liikakulutuksen vuoksi. Maksarasvassa maksasolujen sisään kerääntyy rasvaa. Tätä edistää runsas alkoholin nauttaminen, ylipaino, infektiosairaudet ja sokeritauti. Oireina voivat olla potilaan keltaisuus ja lievä aneemisuus. Hepatiitti on maksan tulehdustila. Se voi olla A-, B-, C-, D- ja E-viruksien tai alkoholin aiheuttama. Oireina ovat muun muassa kuumuus ja aristus maksan seudulla. Alkoholin aiheuttamaa rasvamaksaa ja hepatiittia hoidetaan alkoholin käytön lopetuksella. (Iivanainen 2001, 219–222.)

Maksakirroosi on tauti, jossa osa maksankudoksesta on korvautunut sidekudoksella. Oireina ovat erilaiset vatsavaivat, ilmavaivat, pahoinvointi, ruokahaluttomuus, oksentelu sekä anemia. Maksakirroosin kudosuutokset ovat palautumattomia, joten tautia ei voi parantaa. Maksakirroosi voi myös johtaa maksakoomaan. (Iivanainen 2001, 219–222.)

3.3 Obesitaskirurgia

Vaikea ylipaino on yleinen, krooninen sairaus, jonka oireet kehittyvät vähitellen. Se hankaloittaa ja heikentää elämänlaatua monin tavoin. Ylipainoon liittyy usein kohonnut verenpaine ja korkeat kolesteroliarvot, ja se kasvattaa myös riskiä sairastua muun muassa sydäninfarktiin, diabetekseen tai syöpään. Vaikean ylipainon yksi tehokkaimmista hoitomuodoista on lihavuusleikkaus eli obesitaskirurgia. Siihen voidaan turvautua, kun kaikki muut hoitokeinot on jo kokeiltu, eikä niistä ole ollut apua. (Eiran sairaala i.a.)

Leikkaushoidon edellytys on aina asianmukainen leikkausta edeltävä konservatiivinen hoito. Käypä hoito -suositusten mukaan konservatiivinen hoito tässä tapauksessa on ollut terveydenhuollon toimintayksikön toteuttama laihdutusryhmähoito tai riittävän pitkä, vähintään kuusi kuukautta kestänyt yksilöllinen hoito, joka on johtanut elämäntapamuutoksiin ja vähintään seitsemän prosentin laihtumiseen. Lihavuusleikkaukseen päädytään, jos edellä mainitut laihdutuskeinot eivät ole riittäneet ja käypä hoito -suositusten leikkaushoidon kriteerit täyttyvät. Näitä ovat muun muassa vaikea lihavuus (painoindeksi yli 40), yksi tai useampi lihavuudesta johtuva sairaus (lääkehoitoinen on diabetes tai verenpainetauti, diagnosoitu uniapnea, vaikea nivelrikko kantavissa nivelissä tai lihavuus aiheuttaa hedelmättömyyttä aiheuttavaa munasarjojen monirakkulatautia) liitettynä painoindeksiin, joka ylittää 35. Tällä hetkellä HUS tarjoaa leikkaushoitoa 18–60 -vuotiaille. Lihavuusleikkaukseen pääsyn voi estää ruokatorven ja mahalaukun sairaudet, runsas ja jatkuva tulehduskipulääkkeiden käyttö, vaikea bulimia, alkoholin suurkulutus sekä psyykkinen epävakaumus. (HUS b. i.a.)

Yleisimmät Suomessa käytettävät lihavuusleikkaustyypit ovat mahalaukun ohitus, niin sanottu hihatypistys sekä pantaleikkaus. Mahalaukun ohitusleikkaus on näistä yleisimmin käytetty, ja sen tehosta pitkällä aikavälillä on eniten tutkittua tietoa. Se tehdään kaikille potilaille, mikäli asialle ei ole estettä tai potilas ei itse toivo toista menetelmää. Ohitusleikkauksessa mahalaukusta jää

käyttöön pieni n.15–20 ml:n pussi, johon ohutsuoli liitetään. Leikkauksella ohitetaan suurin osa mahalaukusta, pohjukaissuoli sekä n. 150 cm ohutsuolta. Näin on mahdollista saavuttaa pysyvä painon alenema sekä helpottaa ja parantaa potilaiden oheissairauksia. (HUS b. i.a.)

Hihatypistyksestä on tutkimustietoa lyhyemmältä ajalta kuin mahalaukun ohitusleikkauksesta. Olemassa olevien tutkimustietojen mukaan, hihatypistyksen vaikutus painon pudotukseen ja oheissairauksien hoitoon on kuitenkin verrattavissa mahalaukun ohitusleikkaukseen. Leikkauksen riskit ovat mahalaukun ohitusleikkausta pienemmät, ja hihatypistysleikkaus valitaankin, mikäli potilaalla on tavallista korkeammat leikkausriskit, kuten massiivinen ylipaino (BMI yli 69) tai sydämeen tai keuhkoihin liittyviä oheissairauksia. Hihatypistyksessä mahalaukusta poistetaan runko-osa niin, että jäljelle jää vain kapea mahalaukkuputki sekä mahalaukun loppuosa, joka vie ruokaa eteenpäin. (HUS b. i.a.)

Sekä mahalaukun ohitusleikkaus että hihatypistys tehdään tähystysmenetelmällä ja potilas viipyy sairaalassa leikkauksen jälkeen keskimäärin yhdestä kolmeen päivää. Leikkauksiin liittyy aina riskejä. Uusintaleikkauksiin johtuvia jälkiongelmia, kuten verenvuodot ja suoliliitosten pettäminen, esiintyy noin neljällä prosentilla potilaista. Leikkauksiin liittyvä kuoleman riskin on sappileikkausten kanssa samansuuruinen eli leikkauksiin kuolee kahdesta viiteen potilasta tuhatta leikattua kohden. (HUS b. i.a.)

Viimeisenä leikkausvaihtoehtona on pantaleikkaus, jossa laihtumisvaikutus saadaan aikaan kurovalla pannalla, joka asetetaan vatsalaukun yläosan ympärille. Tämä on ainoa leikkausmuoto joka ei vaikuta nälän- ja janontuntemukseen. Leikkauksen vaikutus painon pudotukseen on vähäisempi kuin edellä mainituissa leikkauksissa ja komplikaatoriskit ovat suuremmat. Tämän vuoksi pantaleikkauksista on pääosin luovuttu ja niitä tehdäänkin vain poikkeustapauksissa. (HUS b. i.a.)

4 SANAKIRJAN TUOTTAMINEN

Tavoitteena on tuottaa suomi-englanti-suomi sanakirja, joka keskittyy gastroenterologiseen sanastoon Peijaksen sairaalan osastolla K4. Osastolla hoidetaan runsaasti mm. ylipainoisuuteen liittyviin kirurgisiin toimenpiteisiin valmistautuvia ja niistä toipuvia potilaita. Tämän lisäksi osastolla hoidetaan potilaita, joilla on akuutteja vatsavaivoja, haima-, ja sappivaivoja sekä suoliston alueen syöpää sairastavia potilaita. Toinen lopputyöntekijöistä on ollut työharjoittelussa Peijaksen sairaalassa kirurgian poliklinikalla keväällä 2013 yhteensä 7 viikon ajan, jonka aikana hän teki yhden tutustumisvuoron osastolle K4.

Kohderyhmänämme ovat K4-osaston sairaanhoitajat, mutta keskustelimme Tarja Palomaan kanssa hänen vielä ollessa K4 osastonhoitajana myös mahdollisista jatkokehitysideoista, kuten englanninkielisestä potilasesitteestä. Hyödynsaajat ovat ensisijaisesti potilaat, jotka saavat palvelua selkokielellä ja kielellä, jota ymmärtävät. Tämän lisäksi hyödynsaajana on myös hoitohenkilökunta pystyessään syventämään osaamistaan vieraaseen kieleen sekä kehittämään ammattitaitoaan.

Työmme mahdolliset riskit ovat työn laajeneminen liian laajaksi, jolloin helposti ajaudumme liian laajaksi aihe rajauksessamme. Olemme pyrkineet jo nyt rajaamaan sanakirjaa niin, että se sisältää pääasiassa vain gastroenterologiaan liittyviä sanoja. Myös tärkeiden sanojen löytäminen ja niiden dokumentointi on riski. Sanaston aiheen rajauksessa tärkeää on määrittää kohderyhmän tarve, sanaston tavoite, käytettävissä olevat resurssit sekä käytettävissä oleva aika (Suonuuti 2006). Jos emme saa sanakirjaamme osastolle tärkeitä sanoja, ei osaston sairaanhoitajilla ole sanakirjalle käyttöä. Sanaston tulisi kuitenkin olla myös sellaista, jota maallikko (tässä tapauksessa potilas) ymmärtää. Suonuuti (2006) neuvoo teoksessaan "Sanastotyön opas", että erikoisalan sanaston tulisi sisältää pääasiallisesti erikoisalan ominaiskäsitteitä sekä lisäksi joitakin monella erikoisalalla käytettäviä yhteiskäsitteitä ja muilta lähialoilta lainattuja käsitteitä. Vain poikkeustapauksissa, kuten meidän työssämme, tulee sanastossa olla ns. yleiskieleen kuuluvia käsitteitä. (Suonuuti 2006.)

Työmme on eettisesti pienen riskin työ. Osastonhoitaja toivoi, että henkilökunnan rajallisten työtuntien vuoksi seuraisimme itse läsnä olemalla heidän työtään, emmekä haastattelisi hoitajia, varsinkaan kirjallisesti. Ajatuksena havainnoinnissa on myös meidän asettuminen työntekijän asemaan, ja tätä kautta edistää ammatillista kasvua ja kehitystä kohti valmiimpaa sairaanhoitajaa. Koska kyseessä on sanakirja, emme käsittele tietoturva-asioita. Englantia asiointikielenään käyttäviä potilaita on useista eri kulttuureista sekä etnisistä ryhmistä, joten sanastoa on kyettävä käyttämään tarvittaessa ilmaisemaan asioita hienotunteisesti, kiertäen ja kuvaillen. Esimerkiksi Paula Pursiaisen pro gradu -tutkielmasta (2001) käy ilmi, että islamilaisessa kulttuurissa ei ole sopivaa puhua omista tai perheen henkilökohtaisista asioista perheen ulkopuolisille. Myös somalitaustaisten miesten on kuvattu tulevan vastaanotolle esimerkiksi hakemaan apua vaimonsa masentuneisuuteen, mutta he eivät ole olleet halukkaita tuomaan ilmi omaan terveyteensä liittyviä ongelmia (Hassinen-Ali-Azzani 2002).

4.1 Prosessin kuvaus

Aloitimme työn tekemisen keväällä 2012 haastattelemalla vuodeosaston osastonhoitajaa heidän tarpeistaan ja odotuksistaan sanakirjalle. Osallistuimme osaston toimintaan päivän ajan havainnoimalla, minkälaisia ammattisanoja osastolla käytetään ja minkälaisiin sanoihin he tarvitsisivat sanakirjaa. Tämän jälkeen aloitimme sanojen kokoamisen ja niiden kääntämisen. Syksyllä 2012 pidimme taukoa opinnäytetyön tekemisestä toisen meistä ollessa äitiyslomalla. Jatkoimme sanakirjan suunnittelua ja opinnäytetyön teorian kirjoittamista syksyllä 2013. Sanakirjan on tarkoitus valmistua syksyllä 2013.

Kirjan painamisesta emme huolehdi itse. Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin operatiivisen tulosityksikön hoitotyön kliininen opettaja Margit Eckardt painattaa sanakirjan.

4.2 Eettiset kysymykset

Sanakirjan tekemiseen kuuluu myös eettisesti ajatteleva. Jos tekee tieteellistä sanakirjaa, tulisi noudattaa samoja tieteelliseen käytäntöön kuuluvia eettisiä periaatteita kuten rehellisyyttä, avoimuutta ja huolellisuutta, kuin muissakin tieteellisissä tutkimuksissa. Sanakirjan tarkoitus on kertoa ja kuvata kieltä niin todenmukaisesti ja tarkasti kuin mahdollista. Sanakirjan tekemisessä on myös paljon erilaisia valintoja ja näihin valintoihin liittyvät eettiset kysymykset sanakirjan tekemisessä. Tällaisia valintoja ovat muun muassa lopulliseen sanakirjaan otettavien sanojen valinta, sanojen merkityksien selittäminen, esimerkkien valinta sekä sanojen käyttöalan ilmoittaminen. (Lehtosalo & Tyysteri, i.a. 212.)

Ensimmäiseksi sanakirjaa tehdessä on valittava kirjan kieli ja kielimuoto, jota tahdotaan kuvata. Kun kielimuoto on valittu, on kuvauksen kohdetta vielä tarkennettava. Kaikkea kerättyä aineistoa ja sanastoa ei yleensä voida ottaa mukaan valmiiseen sanakirjaan, vaan sanastoa on karsittava. Karsinnan perusteena on usein sanojen yleisyys ja läpinäkyvyys, mutta on myös arvioitava valittavien sanojen sopivuutta sekä pitkäikäisyyttä. Sanakirjoihin valittavien sanojen valinta ei aina ole pelkästään sanakirjan tekijöiden hallussa, vaan poikkeustapauksissa valintoihin voi vaikuttaa myös laki. (Lehtosalo ym. i.a. 214–216.)

Kun sanakirjaan tulevat sanat on valittu, on tekijöiden päätettävä, miten ne selitetään. Kaikilla sanoilla on kiinteät peruserkitykset, joista kaikki ovat samaa mieltä. Peruserkitysten lisäksi sanoilla voi olla myös vaihtelevia merkityksiä, riippuen missä ja miten niitä käytetään. Sanakirjoissa ei kuitenkaan voida huomioida kaikkien kielenkäyttäjien käsityksiä, mikä tarkoittaa että sanakirjat kuvaavatkin loppujen lopuksi kieltä melko suppeasta näkökulmasta. (Lehtosalo ym, i.a. 217–219.)

Sanakirjojen tekemisessä myös plagiointi ja vilppi ovat eettisiä kysymyksiä. Plagiointi onkin ongelma sanakirjojen tekijöille, julkaisijoille sekä käyttäjille. Asia

ei kuitenkaan ole sanakirjojen kohdalla niin helppoa. Kieleen ei ole kenelläkään tekijänoikeuksia. On luonnollista käyttää muita sanakirjoja avuksi aina, kun se on mahdollista. Lähteiden merkintä on tärkeää, jotta vältetään plagiointisyytteeltä. Eettiseksi kysymykseksi nousee, milloin muiden sanakirjojen käyttö ylittää plagioinnin rajan? Tarkkaa määritelmää asiasta ei ole. (Lehtosalo ym. i.a 220–221.)

4.3 Toimintaympäristö

Toteutamme sanakirjan yhteistyössä Peijaksen sairaalan gastroenterologisen osaston K4 kanssa. Aloitimme työemme tutustumalla osastoon ja osaston tyypillisimpiin potilaisiin.

Peijaksen sairaalan osasto K4 on gastroenterologinen osasto, jolla hoidetaan vatsaelin-, lihavuus- ja yleiskirurgisia potilaita, jotka tulevat leikkaukseen joko suunnitellusti tai ovat päivystyspotilaita. Leikkauspotilaiden lisäksi osastolla hoidetaan vatsa- ja suolistoalueen syöpäpotilaita.

4.4 Sanaston muotoutuminen ja valmis sanakirja

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin HYKS:n naisten- ja lastentautien tulosityksikön laatimassa opinnäytetyö-tietopakettissa mainitaan, että on suotavaa informoida säännöllisesti opinnäytetyöpankista vastaavia henkilöitä sekä kohdeyksikköä työn etenemisestä (HUS opinnäytetyö -tietopaketti i.a.).

Osastonhoitajan (Tarja Palomaa) kanssa käydyssä keskustelussa päädyimme siihen, että heidän puoleltaan meitä ei seurattaisi aktiivisesti. Sovimme lähettävämme heille versioita sanakirjastamme, joita he kommentoivat. Ensimmäisessä tapaamisessa osastonhoitajan Palomaan kanssa määrittelimme raamit työllemme. Selkeytimme itsellemme minkälainen on osaston tarve, ja mitkä ovat käytettävissä olevat resurssimme. Tämän jälkeen toinen meistä kävi yhden työharjoitteluvuoron ajan tutustumassa osastoon, ja

havainnoimassa hoitajan toimenkuvaa osastolla. Hoitajan työnkuvaan kuuluu mm. osaston esittely, esitietohaastattelu, toimenpiteisiin valmistaminen ja niistä kertominen. Tämän lisäksi hoitaja on osana kuntoutumis- ja kotiutumisosiossa. Haavojen itsehoito-ohjeiden, ruokailun ohjaaminen, sekä kuntoutumisen ohjaaminen, sekä jatkohoito-ohjeet, esimerkiksi kontrollikäynneistä tiedottaminen ovat iso osa hoitajan työtä osastolla.

Havainnoinnin jälkeen syntyi ensimmäinen hahmotelma sanastosta, ja sen jaosta eri otsikoiden alle. Koska ensimmäisessä tapaamisessa ilmeni, ettei toivottu päivärytmiin liittyvää jaottelua, oli keksittävä jokin muu helppokäyttöinen tapa jaotella sanasto. Aluksi jaottelu oli elinkohtainen, mutta se ei kuitenkaan tuntunut toimivalta, sillä moniin potilaiden sairauksiin liittyi usean eri elimen ongelmat. Kokeilimme jaottelua aloittaen tulohaastatteluun liittyvällä sanastolla, tämän jälkeen fraaseja sisältävä osio. Näiden jälkeen tulivat ammattihenkilöstöön liittyvä osio, tutkimuksiin, hoitotyön toimenpiteisiin ja välineisiin liittyvä osio, anatomian ja fysiologian osio, kuvailevan sanaston osio, oirekuvaus osio, ja viimeisenä jatkohoitoon ja kotiutumiseen liittyvä osio. Tämän hahmotelman kanssa toinen meistä kävi tapaamassa syksyllä 2013 nykyistä osastonhoitajaa Merike Liukkosta, paikalla oli myös kaksi muuta osaston työntekijää. Tässä tapaamisessa uusina toiveina olivat ruokailuun sekä vainajaan liittyvät osiot, sekä fraasien lisääminen. Samalla viilattiin yksittäisiä puuttuvia olennaisia sanoja, sekä keskusteltiin siitä, vastaako sanaston taso hoitajien kielitaitoa ja tarpeita. Tässä tapaamisessa myös heräsi ajatus siitä, että sanakirja voisikin olla suomi-englanti-suomi, jolloin se tukisi kommunikointia potilaan kanssa vielä paremmin.

Alun perin hahmoteltu sairauskohtainen sanaston järjestys muutettiin siten, että sanaston alussa on osaston esittelyyn sekä tulohaastatteluun liittyvää sanastoa ja tämän jälkeen muutamia fraaseja. Näiden jälkeen, hoitajien toiveesta, teimme osion ruokailuun liittyvästä sanastosta. Tämän jälkeen tulevat osiot ammattiryhmistä ja henkilöistä, tutkimuksista, hoitotyön toimenpiteistä ja välineistä, anatomiasta ja fysiologiasta, kuvailevasta sanastosta, oiresanastosta, jatkohoidosta ja kotiutuksesta. Viimeiseksi on lisätty hoitajien toiveesta myös

osio vainajaan liittyvästä sanastosta. Toisen tapaamisen jälkeen tehtiin koekäyttöön vietävä versio, josta sai myös tarvittaessa antaa vielä palautetta. 27.9.2013 Osastolle toimitettiin 5 paperiversiota saatekirjeineen koekäyttöön, lisäksi saatekirje ja sanasto lähetettiin osastonhoitaja Liukkosen sähköpostiin, mikäli niitä tarvitsisi tulostaa lisää. Palautteiden annolle aikaa oli 20.10.2013 asti, palautteenannon väylänä toimi sähköposti. Toivoimme saavamme ruusuja, risuja, sekä rakentavaa palautetta. Saatekirjeessä oli palautteenantoa ohjaavia kysymyksiä, joihin toivoimme palautteen antajan vastaavan. Osaston lisäksi saatekirje sekä sanasto lähetettiin kahdelle osaston entiselle osastonhoitajalle. Palautetta saimmekin Tarja Palomaalta, ja hänen ehdotuksiansa pohjalta pieniä muutoksia sanaston jaottelun järjestykseen tehtiin. Itse osastolta ei enää tässä vaiheessa saatu palautetta.

Käännöstyössä käytimme apunamme Duodecimin terminologian suomi-englanti-suomi tietokantaa, Collins cobuild advanced learner's english dictionarya sekä ilmaista internet sanakirjaa. Terminologian tietokannassa joidenkin termien perään oli merkitty, mikäli sanaa käytetään arkikielessä. Valitsimme sanavaihtoehdoista sanastoon puhekielisiä mutta asiallisia sanoja. Esimerkiksi sanan "ulostaa" käännökseksi emme huolineet sanaa "poop" vaan valitsimme asiallisemman, kuitenkin yleisesti puhekielessä käytetyn käännöksen "defecate". Joihinkin kohtiin otimme useamman vaihtoehdoisen käännöksen, jolloin lukija voi käyttää itsellensä luontevimmalta tuntuvaa vaihtoehtoa. Osaan sanoista ja niiden kääntämiseen liittyy vahvasti asiayhteys, jossa sanaa käytetään, joten lisäsimme näiden sanojen perään esimerkit sekä suomeksi, että englanniksi.

Työn tavoitteena on helpottaa hoitajan ja potilaan välistä kommunikointia. Tämän vuoksi osastolta toivottiinkin, että laajentaisimme työmme suomi-englanti-suomi sanakirjaksi, jolloin se tukisi kommunikointia myös potilaalta hoitajalle. Aluksi tavoitteenamme oli tehdä vain suomi-englanti sanakirja.

Käännöstyön jälkeen sanasto lähetettiin tarkistettavaksi Diakonia ammattikorkeakoulun englanninkielen opettajalle. Koulumme englanninkielen

opettajan ohjeistuksesta sanastoon on merkitty sanavaihtoehtojen perään, mikäli toinen vaihtoehto on British English ja toinen American English. Sanastosta muodostettiin osastolle arvioitavaksi, ja tarvittaessa koekäyttöön, tarkoitettu paperiversio. Tämä versio oli osastolla kolmen viikon ajan, josta keräsimme vapaamuotoista kirjallista palautetta sähköpostitse. Palomaan palautteen huomioiden siirsimme fraasi-osion sanaston loppupäähän, jolloin jäsentely on loogisempaa.

Sanakirjan lopullinen muoto tulee olemaan painettu pieni taskukokoinen kirja, joka on helppokäyttöinen jokapäiväisessä työssä. Sanakirja painetaan mahdollisimman nopeasti Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin aikataulujen mukaan.

5 JATKOKEHITYSIDEOITA

Syksyllä 2011 koulullamme järjestetyssä opinnäytetyötori-tapahtumassa oli työelämän edustajia opiskelijoiden tavattavissa koskien opinnäytetöiden aiheita. Olimme juuri tätä ennen varanneet aiheemme opinnäytetöiden välityspankista. Peijaksen sairaalaa oli paikalla edustamassa Margit Eckardt. Hän ehdotti silloin, että vastaavanlaisen sanakirjan voisi tehdä myös urologian puolelle.

Keväällä 2012 tavatessamme osaston K4 silloista osastonhoitajaa Tarja Palomaata puhuimme hänen kanssaan myös mahdollisista englanninkielisistä potilasesitteistä. Myös kotihoito-ohjeita sekä ohjeita tuleviin toimenpiteisiin liittyen voisi kääntää englannin kielelle, jolloin informaatio ei jäisi vain suullisten ohjeiden varaan.

Keväällä 2013 toinen meistä oli Peijaksen sairaalan kirurgian poliklinikalla työharjoittelussa ja piti harjoittelujaksoon liittyen osastotunnin obesitas-kirurgiasta. Osastotuntiin sisältyen esiteltiin myös tuleva opinnäytetyömme. Poliklinikalla työskentelee eri erikoisalojen tiimejä esimerkiksi urologian, ortopedian sekä gastroenterologian tiimit. Urologian ja ortopedian tiimeistä toivottiin vastaavanlaista sanakirjaa. Suuri tarve sanastolle olisi esimerkiksi vastaanottokäyntien sekä pientoimenpiteiden yhteydessä tapahtuvaan potilasohjaukseen.

Opinnäytetyömme esitellään Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin toimipisteessä pidettävässä opinnäytetöiden julkistamisseminaarissa. Lisäksi opinnäytetyö tullaan mahdollisesti esittelemään joko HUS:in omassa opinnäytetöiden julkistamisseminaarissa tai esimerkiksi osaston K4 osastotunnilla, jotta sille saataisiin lisää näkyvyyttä.

6 POHDINTA

Yhteinen opinnäytetyö on ollut meidän kohdalla hyvä asia. Olemme ymmärtäneet molemminpuolisesti taukoja ja tukeneet toisiamme jaksamaan työn parissa. Olemme voineet myös rehellisesti sanoa toisillemme, jos jokin asia ei ole toiminut ja toinen meistä on voinut hoitaa asian. Olimme myös hyvin aikatauluttaneet työn teon ja vaikka jossain vaiheessa näytti ettei työmme valmistuisi, saimme valettua uskoa toisiimme ja tehtyä työn työelämästä tulleiden aikataulutoiveiden mukaan.

Olemme oppineet opinnäytetyömme aikana uutta sanastoa sekä hoitotyötä gastroenterologisella osastolla. Meille on tullut tutuksi potilaan oikeudet ja lait monikieliseen hoitotyöhön. Olemme myös saaneet nähdä, kuinka monikielisiä potilaita hoidetaan, kun yhteistä kieltä ei ole. Olemme myös saaneet tehdä yhteistyötä työelämän kanssa ja nähneet kuinka kiireistä hoitotyö on. Jälkeenpäin pohdimme että itse tulkkaustilanteen näkeminen olisi saattanut tukea oppimisprosessiamme vielä hieman enemmän. Etsimme tulkkauskeskusten internetsivuilta mahdollisia tilastoja eniten tilattujen kielten tulkeista, mutta sellaisia ei löytynyt. Yhteydenotolla johonkin tulkkeskukseen olisimme voineet saada ehkä tilastoja käyttöömmee, mutta opinnäytetyön prosessin ajallinen rajallisuus tuli tässä asiassa vastaan. Oletamme kuitenkin ettei englanninkieltä varten tilata paljoa tulkkeja, sillä englanti on yksi maailman valtakielistä. Uskomme että etenkin nuoret aikuiset osaavat englanninkieltä vähintään kohtalaisesti suomessa. Kielipalvelu Semantixin internet sivuilla mainitaan, että eniten tulkattuja kieliä ovat muun muassa dari, sorani, somali ja albania (Semantix i.a.).

Olemme joutuneet etsimään paljon tietoa työn kirjalliseen osuuteen, joka oli työmme haastavimpia asioita. Myös yhteistyöosastomme niukka apu ja palaute toi haastetta työllemme, kun emme saaneet tietää sanakirjan hyvistä ja huonoista puolista. Olemme parhaamme mukaan yrittäneet kartoittaa työntekijöiden englannin kielen tasoa, jotta saimme rakennettua

mahdollisimman kattavan ja työyhteisöä palvelevan sanakirjan. Palautteen saannin tärkeys korostuukin tämänkaltaisessa työssä, jota ei tehdä omiin henkilökohtaisiin tarpeisiin. Tulkitsimme palautteen antamattomuuden siten että koekäytössä ollut versio oli osaston tarpeita vastaava, eikä korjauksia tai lisäyksiä heidän mielestään tarvitse enää tehdä.

Toinen meistä on ollut yhteydessä Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin tietohallintoon kysellen mahdollisia tilastoja potilaiden asiointi- ja äidinkieltä koskien. Tilastoja potilaiden äidinkielestä tai asiointikielestä ei kuitenkaan ollut saatavilla. Osastohoitaja Liukkosella oli hallussaan tulkkilaskuja, mutta niitä ei ole tilastoitu mitenkään niin että niistä voisi nähdä minkä kielen tulkkeja on eniten tilattu osastolle. Tämäkään ei kuitenkaan olisi kertonut koko totuutta, sillä moni potilas kykenee kuitenkin kommunikoimaan englannin kielellä, äidinkielestään huolimatta.

Yleisestä suomalaisesta asiasanastosta (YSA) haettaessa asiasanalla "kompetenssi" saadaan rinnakkaistermeiksi "kelpoisuus", "osaaminen", "pätevyys". Haettaessa asiasanalla "kulttuuriosaaminen" saadaan korvaavaksi termiksi kulttuurinen kompetenssi. Huomautuskentässä kerrotaan kulttuuriosaamisen tarkoittavan erilaisten kulttuuristen taustojen ymmärtämistä, sekä kykyä viestiä muiden kulttuureiden edustajien kanssa. (YSA 2013.)

Tampereen yliopistolta on valmistunut keväällä 2013 Riikka Mulderin pro gradu -tutkielma, joka käsittelee hoitotyöntekijöiden kulttuurista osaamista. Kyselytutkimuksen tuloksista selviää, että lähes puolet vastanneista hoitotyöntekijöistä uskoo maahanmuuttajien saavan samantasoista terveydenhoitoa, kuin kantaväestö, mutta kolmasosa uskoo ei-suomea puhuvien saavan huonompaa terveydenhoitoa. Kolmasosa vastanneista myönsi ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan sekä koki vaikeaksi yhteistyön maahanmuuttajan kanssa, kuitenkin maahanmuuttaja potilaiden hoitoon liittyvän koulutuksen koettiin vähentävän ennakkoluuloja. Myös työkokemuksella oli merkittävä vaikutus hoitotyöntekijän kokemukseen omasta kulttuuritietoisuudestaan: alle 10 vuotta työssä olleet arvioivat kulttuuritietoisuutensa keskimäärin heikommaksi kuin yli 10 vuotta työssä olleet.

(Mulder 2013.)

Toivomme että työmme tukee osaston hoitotyöntekijöiden kulttuurisen osaamisen kehittymistä, sekä helpottaa vieraskielisen potilaan kohtaamista englannin kielellä. Kommunikoinnin helpottuminen tukee hoitotyössä tapahtuvaa ohjausta, sekä lisää ymmärrystä.

Sairaanhoitajan ammatillisten kompetenssien osa-alueita ovat terveyden edistämisen osaaminen, hoitotyön päätöksenteon osaaminen, kliininen osaaminen, moni ammatillinen yhteistyöosaaminen sekä ohjaus- ja opetusosaaminen (Sairaanhoitajan ammatilliset kompetenssit i.a). Uskomme että työmme vaikuttaa erityisesti hoitotyöntekijöiden terveyden edistämisen osaamiseen sekä ohjaus- ja opetusosaamiseen.

LÄHTEET

- Budowick, Michael; Bjålie, Jan G.; Rolstad, Bent; Toverud, Kari C. 1992. Anatomian Atlas. WSOY. Porvoo 1995. 236–241.
- Collins cobuild advanced learner's english dictionary, 5. painos. HarperCollins publishers, 2006.
- Eiran sairaala. Lihavuusleikkaus. <http://www.eiransairaala.fi/fi/leikkaukset-ja-toimenpiteet/lihavuusleikkaus> Viitattu 21.09.2013
- Erikoissairaanhoidolaki. 1.12.1989/1062. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19891062> Viitattu 13.10.2013.
- Hassinen-Ali-Azzini, Tuulikki 2002. Terveys ja lapset ovat Jumalan lahjoja. Etnografia somalialaisten terveystieteistä perhe-elämän hoitokäytännöistä suomalaiseen kulttuuriin siirtymävaiheessa. Väitöskirja. Kuopion yliopisto. <http://wanda.uef.fi/uku-vaitokset/vaitokset/2002/isbn951-781-934-X.pdf> Viitattu 13.10.2013.
- Helsingin kaupunki 2013. <http://www.hel.fi/hki/Heke/fi/Maahanmuutto/Tilastot/Tilastot> Viitattu 13.10.2013.
- HUS..Gastroenterologia.<http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaanhoitopalvelut/gastroenterologia/Sivut/default.aspx> Viitattu 9.2.2013
- HUS b. Lihavuusleikkauskirurgia. <http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaanhoitopalvelut/vatsaelinkirurgia/lihavuusleikkauskirurgia/Sivut/default.aspx> Viitattu 21.09.2013
- HUS. Osasto K4. http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaalat/peijaksen-sairaala/kirurgia/osasto_k4/Sivut/default.aspx Viitattu 9.2.2013
- Iivanainen, Ansa; Jauhiainen, Mari; Pikkarainen, Pirjo 2001. Sisätauti-kirurginen hoito ja hoitotyö. Karisto Oy. Hämeenlinna 2001. 202–237
- Internettisanakirja i.a. www.ilmainensanakirja.fi. Viitattu 12.09.2013
- Kielilaki. 6.6.2003/423. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423#L1P4 Viitattu 9.2.2013
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 17.8.1992/785.

- <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785> Viitattu 8.5.2012.
- Lehtosalo, Kaisa; Tyysteri, Laura i.a. Eettiset kysymykset sanakirjatyössä. Kieli- ja käännöstieteiden laitos. Turun yliopisto. VAKKI:n julkaisut, N:o 38. Vaasa 2011. 212–223
- Lindfors, Kirsi; Ruuskanen, Susanna; Sinivaara, Maria i.a. HUS opinnäytetyö - tietopaketti. Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin HYKS:n naisten- ja lastentautien tulosityksikkö.
[https://fronter.com/diak/links/files.phtml/4faa6d960ec03.129850573\\$553683088\\$/Arkisto/HUS+Opinn_prcent_C3_prcent_A4ytety_prcent_C3_prcent_B6_tietopaketti.pdf](https://fronter.com/diak/links/files.phtml/4faa6d960ec03.129850573$553683088$/Arkisto/HUS+Opinn_prcent_C3_prcent_A4ytety_prcent_C3_prcent_B6_tietopaketti.pdf) Viitattu 8.5.2012.
- Mulder Riikka 2013. Hoitotyöntekijöiden kulttuurinen kompetenssi.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84885/gradu06955.pdf?sequence=1>. Viitattu 10.11.2013
- Nurmela, Tiina; Paltta, Hannele; Salmela, Marjo; von Schantz, Marjele; Ääri, Riitta-Liisa 2008. Hoitotiede ja näyttöönperustuva hoitotyö koulutuksen haasteina. Sairaanhoitaja-lehti 6-7/2008.
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitaja-lehti/6-7_2008/muut_artikkelit/hoitotiede_ja_nayttoon_perustuva/ Viitattu 9.5.2012.
- Pursiainen Paula 2001. Terveystieteiden valmius hoitaa kulttuurin mukaisesti islamilaista maahanmuuttajaperhettä. Pro gradu. Tampereen yliopisto. Viitattu 13.10.2013.
- Sairaanhoitajan ammatilliset kompetenssit i.a.
http://webd.savonia.fi/nettiops/Sairaanhoitajankompetenssit_TE11S.pdf. Viitattu 18.11.2013
- Sairaanhoitajien koulutussäätiö 19.4.2010. Hoidokki, hoitotyön asiasanasto.
http://www.hoidokki.fi/index_fin.html Viitattu 9.5.2012.
- Semantix i.a. Räättälöidyt kielipalvelut – kaikenmaailman kielillä.
<http://www.semantix.fi/Toimialat--aihealueet/Julkinen-sektori/Tulkkaus/> Viitattu 18.11.2013
- Sjölund, Osmo; Aho, Heli; Rosenberg, Leena i.a. Tietoa avanteesta.
http://www.turunseudunilco.fi/TA_04.pdf. Finnilco Ry. Luettu 12.10.2013
- Sotkanet a. Haku muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä.

uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu.

Haettu 9.2.2013

Sotkanet b. Haku muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä, koko maa, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri.

<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=2¤tEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d87763be11133c46fa9bd289e68d29305e&indCount=1&yearCount=11>. Haettu 12.10.2013

Sotkanet c. Haku ulkomaan kansalaiset, 20–64-vuotiaat ulkomaan kansalaiset, yli 65-vuotiaat ulkomaan kansalaiset, koko maa, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri.

<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=2¤tEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d87763be11133c46fa9bd289e68d29305e&indCount=3&yearCount=11> Haettu 12.10.2013

Suomen Refluksi i.a. <http://www.refluksi.fi> Viitattu 21.09.2013.

Suonuuti, Heidi 2006. Sanastotyön opas. Laser-Paino Oy. Helsinki 2006.

Väestöliitto i.a.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/tietoa_ja_linkkeja/tilastotieto/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/ Viitattu 7.5.2012.

Wathen Marja 2007. Maahanmuuttajien potilasohjaus sairaanhoitajien kokemana. Pro gradu. Tampereen yliopisto.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/77868/gradu01737.pdf?sequence=1> Viitattu 13.10.2013.

Ylinen Eeva-Riitta i.a. Sairaalanastoa englanniksi. <http://www.gehoitajat.org/tiedotteet/artikkelit/sanasto.pdf> Viitattu 9.5.2012.

YSA 2013. Yleinen suomalainen asiasanasto. <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/>.

Viitattu 10.11.2013

LIITE 1

SANAKIRJA

Suomi-Englanti

OSASTOLLE TULEMINEN JA ESITIEDOT

aikaisemmat leikkaukset	previous operations
allergia	allergy
anestesia/nukutus	anesthesia
diabetes	diabetes
ennalta ehkäistä	prevent
esilääke	premedication
hammasproteesit	dental prostheses
huimaus	dizziness
hälytyskello (hoitajakutsu)	nurse call
jännittää (esim. leikkausta)	feel nervous
kanslia	office
kipu	pain
kolesteroliarvot	cholesterol
kompressiosukat	compression stockings
kävelykeppi	stick / cane / walking stick
käytävä	hallway
laatikosto	chest of drawers
liikuntarajoite	limited physical mobility
lukollinen	with lock
luontaistuotteet	natural health product
mitata	measure
muut toimenpiteet	other procedures
nivelrikko	arthrosis

oire		symptom
omainen		relative
omaisuus		property
omat vaatteet		personal clothing
omega rasvahappo		omega fatty acid
osasto		ward
pahoinvointi	nausea	
paino		weight
pelko		fear
pituus		length
pulssi		pulse
pyörätuoli		wheelchair
pöytä		table
rannekello		wrist watch
resepti		prescription
rollaattori		rollator
ruuansulatus		digestion
ryhmähuone		shared room
sairaalan vaatteet		hospital gown / clothes
sandaalit		sandals
silmälasit		glasses
sormus		ring
suihku		shower
syömishäiriö		eating disorder
säilytyskaappi		storage locker
sänky		bed
säännöllinen lääkitys		regular medication
tuoli		chair
uniapnea		sleep apnea
verenpaine		blood pressure
verenpaineauti		hypertension
verensokeri		blood sugar
veritulppa		thrombosis
vessa		toilet

vierailuajat
väsymys
yksityisyys

visiting hours
tiredness
privacy

FRAASEJA

en kuullut..
en ymmärtänyt..
haluatko..?
hyvää huomenta
hyvää iltaa
hyvää jatkoa
hyvää päivää
hyvää ruokahalua
hyvää yötä
joka tunti/päivä/viikko/kuukausi
jostakin huolimatta
kuinka usein..?
milloin viimeksi..?
minkä väristä..?
nuku hyvin
nukuitko hyvin?
oletko saanut virtsattua?
onko vatsasi toiminut?
onnistuuko..?
parane pian
pystytkö hengittämään?
pyydän sinua..?
sinä (et) saa..
voisitko yrittää..?
voisitko..?

i did not hear..
i did not understand..
would you like..?
good morning
good evening
all the best (sanonta)
good afternoon
enjoy your meal
good night
every hour/day/week/month
regardless / despite
how often..?
when was the last time..?
what is the color of..?
sleep tight, sleep well
did you sleep well?
have you been able to urinate?
has your stomach worked?
are you able to..?
get well soon
can you breathe?
I am asking you to..?
you are (not) allowed to..
could you try..?
could you please..?

RUOKAILU & JUOMINEN

aamiainen	breakfast
allergia	allergy
gluteeniton	gluten-free
haarukka	fork
hiilihapollinen	with gas / bubbles
hiilihydraatti	carbohydrate
hiivaton	yeast-free
hunaja	honey
iltapala	evening snack / late night snack
juoda	drink
jälkiruoka	dessert
kahvi	coffee
kalori	calorie
kasvisruoka	vegetarian food
kevyt maito	light milk
kirnupiimä	buttermilk
kotikalja	home-brewed beer
laktoositon	lactose-free
lounas	lunch
lusikka	spoon
maidoton	milk-free
makeutusaine	sweetener
margariini	margarine
mehu	juice
mehukeitto	juice soup
paasto	fasting
piimä	sour milk
porsaanliha	pork meat
proteiini	protein
punainen liha	red meat / beef
puuro	porridge/oat meal

päivällinen	dinner
rajoitukset (esim. syömisen suhteen)	limitation
rasvaton maito	fat free milk
ravinnerikastettu	nutrient enriched
ravintokuitu	fiber
ruokailu	eating
ruokaliina	napkin
ruokavalio	diet
soija	soy
sokeri	sugar
sosemainen/keittomainen	puree-like / soup-like
tee	tea
tumma / vaalea leipä	dark / white bread
täysmaito	full milk
veitsi	knife
velli	gruel
vesi	water
voi	butter
välipala	snack

AMMATTIRYHMIÄ JA HENKILÖITÄ

aamuvuoro	morning shift
anestesiahoitaja	anestheticnurse
anestesia lääkäri	anesthesiologist ("nukkumatti" gasman)
avustaa	assist
fysioterapeutti	physical therapist
fysioterapeuttiopiskelija	physical therapist student
iltavuoro	evening shift
kirurgi	surgeon
lapsi	child
lähihoidon opiskelija	practical nursing student
lähihoitaja	practical nurse

lähiomainen	close relative
lääketieteen opiskelija	medical student
muut potilaat	other patients
psykologi	psychologist
puoliso	partner
ravitsemusterapeutti	therapeutic dietitian
sairaalapastori	hospital priest
sairaanhoidon opiskelija	nursing student
sairaanhoitaja	nurse
sihteeri	secretary
sisarus	sibling
sosiaalityöntekijä	social worker
sukulainen	relative
vanhempi	parent
vertaistuki	peer support
ystävä	friend
yövuoro	night shift

TUTKIMUKSET, HOITOTYÖN TOIMENPITEET JA VÄLINEET

alusastia	bedpan
anestesian/nukutuksen syvyyden seuranta	monitoring the depth of
anesthesia	
antaa esilääkkeet	give premedication
avanneleikkaus	stoma surgery
avoleikkaus	open surgery
dieetti	diet
dreeni	drain
erittäin niukka energinen (ENE)	very low calorie diet (VLCD)
gastroskopia/vatsalaukun tähystys	gastroscopy
haimateiden kuvantaminen	pancreaticography
haimateiden laajennus	dilation of pancreatic ducts

happimaski	oxygen mask
happisaturaatiomittari	blood oxygen meter
happisaturaation seuranta	monitoring oxygen saturation
happiviikset	nasal oxygen cannulas
harjoitteluruokailu	practice meal
hengityksen seuranta	monitoring respiration
hengityskone	respirator / ventilator
imu	suction
injektio	injection
intuboida	intubate
kanyyli	cannula
kapseli endoskopia/ruuansulatuskanavan täh.	capsule endoscopy
kipulääke	pain killer
kolonoskopia/paksusuolen tähytys	colonoscopy
laastari	plaster
laksatiivi	laxative
laparoskooppisesti/vatsan peitteiden lävitse	laparoscopically
leikkaushoito	surgery
mikstuura	mixture
nenämahaletku	nasogastric tube
neula	needle
nukutus/nukuttaa	anesthesia / put to sleep
ottaa verinäyte	take blood sample
painon pudotus	weight loss
pallolaajennus	balloon dilation
PEP	positive expiratory pressure
peruuttaa (esimerkiksi operaatio)	cancel (for example an operation)
peräruiske	enema
polyyppien/kasvainten poisto	removal of polyps / tumors
pulloon puhallus harjoitus (PEP)	PEP-exercise
pulssin seuranta	monitoring pulse
pupu pullo (PEP-laite)	positive expiratory pressure

device	
purkki	container
puudutus/puuduttaa	local anesthetic / anesthetize
rauhottaa	to calm / relax
sappi- ja haimateiden kuvantaminen (ercp)	endoscopic retrograde chol-
angiopancreaticography	
sappikivien poisto	removal of gallstone
sappiteiden laajennus	dilation of bile ducts
sappiteiden tähytys	choledochoscopy
sidos	dressing / bandage
skooppi/tähystin	scope
solunsalpaajahoitoa	chemotherapy
stentti	stent
sulavat (ompeleet)	sutures (absorbable)
suoliavanne	intestinal stoma
sädehoito	radiotherapy
teippi	tape
tiputusteline	drip stand
tukea esimerkiksi tyynyllä	support for example with a
pillow	
tähystys	scopy
ulostenäyte	stool sample
unilääke	sleeping pill / sleeping aid
verenpaineen seuranta	monitoring blood pressure
verisuonen polttaminen	vessel coagulation
virtsakatetri	urine catheter
virtsanäyte	urine sample

ANATOMIA & FYSIOLOGIA

ahtauma	narrowing / stricture (arpinen)
alavatsa	lower abdomen
divertikkeli	diverticulum

haima	pancrea
haimatiehyt	pancreatic duct
hengittäminen	breathing
henkitorvi	trachea
kasvain	tumor
kiinnikkeet	adhesions / attachments
kilpirauhanen	thyroid gland
kudos/kudokset	tissue / tissues
kylki	side
laskimo	vein
limakalvo	mucous membrane / mucosa
mahalaukku	stomach
mahanportti	pylorus
maksa	liver
napa	navel
nielu	throat
ohutsuoli	small intestine / small bowel
paksusuoli	large intestine / large bowel
pallea	diaphragm
peräsuoli	rectum
ruokatorvi	esophagus
ruuansulatuskanava	digestive tract
sappikivi	gallstone
sappineste	bile / gall
sappirakko	gallbladder
sappitiehyt	bile duct
selkä	back
sisäelimet	internal organs
solisuu	collarbone
sulkijalihas	sphincter muscle
suu	mouth
ulostaminen	defecate
umpisuoli	appendix

valtimo	artery
vatsahappo	gastric acid
vatsaontelo	abdominal cavity
virtsaaminen	urinating
ylävasta	upper abdomen

KUVAILEVAA SANASTOA

ahtautunut	narrowed
ajoittainen	occasional
alemmaksi	lower
antaa parantua (esimerkiksi leikkaushaavan wound)	let heal (for example a surgical wound)
ennen	before
haiseva	bad-smelling
helpottaa (esimerkiksi kipua)	to ease (for example pain)
helppo	easy
hyvänlaatuinen	benign
istuessa	sitting
jatkuva	constant
jomottava	dull ache / aching pain
jälkeen	after
kauemmaksi	farther
kellertävä	yellowish
kertakäyttöinen	disposable
kipeä	sore / painful
krampmainen (kipu)	cramp-like / cramping
kuumottava	hot
kyljellään	on the other side
liian paljon	too much
liian vähän	too little
liikkuessa	while moving
limainen	mucous / slimy

liukas	slippery
lopullinen	definitive
lähemmäksi	closer
läpilyövä (kipu)	penetrating / piercing
maaten	laying
märkiä	fester
nukkuessa	while sleeping
numeraalinen arviointiasteikko	numeral rating scale
oireenmukainen	symptomatic
oksettava	nauseous / sickening
pahanlaatuinen	malignant
paikoillaan ollessa	stationary
palliativinen	palliative
pantamainen	band-like
pistävä	stabbing / penetrating
polttava	burning
punertava	reddish
punoittava	reddened
raskas	heavy
rauhottava	calming / relaxing
samaan aikaan	at the same time
seistessä	standing
tukkeutunut	blocked
tulehtunut	inflamed
turvonnut	swollen
täyttää ilmalla (esimerkiksi vatsaontelo/paksusuoli)	inflate (for example abdominal cavity / large intestine)
vaikea	hard / difficult
verinen	bloody
vihertävä	greenish
viiltävä	cutting
väliaikainen	temporary
ylemmäksi	higher

OIREITA

hengenhädistus		breathlessness / shortness of
breath		
hikka		hiccup
huimaus		dizziness
ihottuma		rash
ilmavaiva		flatulence / gas / wind
inkontinenssi		incontinence
kipu		pain
kutina		itching
kuume		fever
mahaahppo		gastric acid
närästys		heartburn / pyrosis
oksennus/oksenta		vomit / vomiting
pahan hajainen		bad-smelling
pahoinvointi	nausea	
punoitus		redness
ripuli		diarrhea
röyhtäisy		belch / burp
tulehdus		infection / inflammation
tuntemus		feeling
turvotus		swelling
ummetus		constipation
voimattomuus		weakness
väsymys		tiredness
yskiminen		coughing

JATKOHOITO JA KOTIUTUS

hakaset	agrafe
jälkitarkastus	follow-up checkup
kaavake/kyselylomake	form / questionnaire
kontrolli	control
kotihoito	home care
leikkaushaava	operation wound / surgical
wound	
liikkua (runsaasti)	exercise (alot)
liikunta	exercise
lääkitys	medication
lääkäri	doctor
nostaminen (raskaiden asioiden)	lifting (heavy things)
ompeleet/tikit	suture / stitch
ongelma	problem
ottaa yhteyttä	contact
poisto	removal
poliklinikka	clinic
ponnistaa (ulostaessa)	bear down / strain down
päivystys	emergency care
ruokavalio	diet
sairaanhoitaja	nurse
sairausloma	sick leave
sairauslomatodistus	sick leave statement
teho-osasto	intensive care unit (ICU)
terveydenhoitaja	public health nurse
terveyskeskus	community health center
työterveyshuolto	occupational health service
vertaistuki	peer support
yhdistys	association

VAINAJAAN LIITTYVÄÄ SANASTOA

elvyttää	resuscitate
----------	-------------

hautauslupa	burial permit
hautaustoimisto	funeral home
hoitohenkilökunta	medical staff
komplikaatio (leikkauksen)	complication (surgical)
kuolinsyy	cause of death
kuolintodistus	death certificate
omainen	relative
ottaa osaa	condolences
rauhallisesti	peacefully
ruumiinavaus	autopsy
tehdä kaikkensa	do everything (one could)
vainaja	deceased

Enlanti-Suomi

COMINF TO THE WARD AND PRELIMINARY INFORMATION

allergy	allergia
anesthesia	anestesia/nukutus
arthrosis	nivelrikko
bed	sänky
blood pressure	verenpaine
blood sugar	verensokeri
chair	tuoli
chest of drawers	laatikosto
cholesterol	kolesteroliarvot
compression stockings	kompressiosukat
dental prostheses	hammasproteesit
diabetes	diabetes
digestion	ruuansulatus

dizziness	huimaus
eating disorder	syömishäiriö
fear	pelko
feel nervous	jännittää (esim. leikkausta)
glasses	silmälasit
hallway	käytävä
hospital gown / clothes	sairaalan vaatteet
hypertension	verenpainetauti
length	pituus
limited physical mobility	liikuntarajoite
measure	mitata
natural health product	luontaistuotteet
nausea	pahoinvointi
nurse call	hälytyskello (hoitajakutsu)
office	kanslia
omega fatty acid	omega rasvahappo
other procedures	muut toimenpiteet
pain	kipu
personal clothing	omat vaatteet
premedication	esilääke
prescription	resepti
prevent	ennalta ehkäistä
previous operations	aikaisemmat leikkaukset
privacy	yksityisyys
property	omaisuus
pulse	pulssi
regular medication	säännöllinen lääkitys
relative	omainen
ring	sormus
rollator	rollaattori
sandals	sandaalit
shared room	ryhmähuone
shower	suihku
sleep apnea	uniapnea

stick / cane / walking stick	kävelykeppi
storage locker	säilytyskaappi
symptom	oire
table	pöytä
thrombosis	veritulppa
tiredness	väsymys
toilet	vessa
visiting hours	vierailuajat
ward	osasto
weight	paino
wheelchair	pyörätuoli
with lock	lukollinen
wrist watch	rannekello

PHRASES

all the best (sanonta)	hyvää jatkoa
are you able to..?	onnistuuko..?
can you breathe?	pystytkö hengittämään?
could you please..?	voisitko..?
could you try..?	voisitko yrittää..?
did you sleep well?	nukuitko hyvin?
enjoy your meal	hyvää ruokahalua
every hour/day/week/month	joka tunti/päivä/viikko/kuukausi
get well soon	parane pian
good afternoon	hyvää päivää
good evening	hyvää iltaa
good morning	hyvää huomenta
good night	hyvää yötä
has your stomach worked?	onko vatsasi toiminut?
have you been able to urinate?	oletko saanut virtsattua?
how often..?	kuinka usein..?
I am asking you to..?	pyydän sinua..?
i did not hear..	en kuullut..

i did not understand..	en ymmärtänyt..
regardless / despite	jostakin huolimatta
sleep tight, sleep well	nuku hyvin
what is the color of..?	minkä väristä..?
when was the last time..?	milloin viimeksi..?
would you like..?	haluatko..?
you are (not) allowed to..	sinä (et) saa..

EATING & DRINKING

allergy	allergia
breakfast	aamiainen
butter	voi
buttermilk	kirnupiimä
calorie	kalori
carbohydrate	hiilihydraatti
coffee	kahvi
dark / white bread	tumma / vaalea leipä
dessert	jälkiruoka
diet	ruokavalio
dinner	päivällinen
drink	juoda
eating	ruokailu
evening snack / late night snack	iltapala
fasting	paasto
fat free milk	rasvaton maito
fiber	ravintokuitu
fork	haarukka
full milk	täysmaito
gluten-free	gluteeniton
gruel	velli
home-brewed beer	kotikalja

honey	hunaja
juice	mehu
juice soup	mehukeitto
knife	veitsi
lactose-free	laktoositon
light milk	kevyt maito
limitation	rajoitukset (esim. syömisen suhteen)
lunch	lounas
margarine	margariini
milk-free	maidoton
napkin	ruokaliina
nutrient enriched	ravinnerikastettu
pork meat	porsaanliha
porridge/oat meal	puuro
protein	proteiini
puree-like / soup-like	sosemainen/keittomainen
red meat / beef	punainen liha
snack	välipala
sour milk	piimä
soy	soija
spoon	lusikka
sugar	sokeri
sweetener	makeutusaine
tea	tee
vegetarian food	kasvisruoka
water	vesi
with gas / bubbles	hiilihapollinen
yeast-free	hiivaton

OCCUPATIONAL GROUPS AND PERSONS

anesthesiologist ("nukkumatti" gasman)

anestesia lääkäri

anesthetic nurse	anestesiahoitaja
assist	avustaa
child	lapsi
close relative	lähiomainen
evening shift	iltavuoro
friend	ystävä
hospital priest	sairaalapastori
medical student	lääketieteen opiskelija
morning shift	aamuvuoro
night shift	yövuoro
nurse	sairaanhoitaja
nursing student	sairaanhoidon opiskelija
other patients	muut potilaat
parent	vanhempi
partner	puoliso
peer support	vertaistuki
physical therapist	fysioterapeutti
physical therapist student	fysioterapeuttiopiskelija
practical nurse	lähihoitaja
practical nursing student	lähihoidon opiskelija
psychologist	psykologi
relative	sukulainen
secretary	sihteeri
sibling	sisarus
social worker	sosiaalityöntekijä
surgeon	kirurgi
therapeutic dietitian	ravitsemusterapeutti

EXAMINATION, OPERATIONS AND INSTRUMENTS

anesthesia / put to sleep	nukutus/nukuttaa
balloon dilation	pallolaajennus
bedpan	alusastia
blood oxygen meter	happisaturaatiomittari

cancel (for example an operation)	peruuttaa (esimerkiksi operaatio)
cannula	kanyyli
capsule endoscopy	kapseli endoskopia/ruuansulatuskanavan täh.
chemotherapy	solunsalpaajahoitoa
choledochoscopy	sappiteiden tähystys
colonoscopy	kolonoskopia/paksusuolen tähystys
container	purkki
diet	dieetti
dilation of bile ducts	sappiteiden laajennus
dilation of pancreatic ducts	haimateiden laajennus
drain	dreeni
dressing / bandage	sidos
drip stand	tiputusteline
endoscopic retrograde cholangiopancreaticography	sappi- ja haimateiden kuvantaminen (ercp)
enema	peräruike
gastroscopy	gastroskopia/vatsalaukun tähystys
give premedication	antaa esilääkkeet
injection	injektio
intestinal stoma	suoliavanne
intubate	intuboida
laparoscopically	laparoskooppisesti/vatsan peitteiden lävitse
laxative	laksatiivi
local anesthetic / anesthetize	puudutus/puuduttaa
mixture	mikstuura
monitoring blood pressure	verenpaineen seuranta
monitoring oxygen saturation	happisaturaation seuranta
monitoring pulse	pulssin seuranta
monitoring respiration	hengityksen seuranta
monitoring the depth of anesthesia	anestesian/nukutuksen syvyyden seuranta
nasal oxygen cannulas	happiviikset
nasogastric tube	nenämahaletku

needle	neula
open surgery	avoleikkaus
oxygen mask	happimaski
pain killer	kipulääke
pancreaticography	haimateiden kuvantaminen
PEP-exercise	pulloon puhallus harjoitus (PEP)
plaster	laastari
positive expiratory pressure	PEP
positive expiratory pressure device	pupu pullo (PEP-laite)
practice meal	harjoitteluruokailu
radiotherapy	sädehoito
removal of gallstone	sappikivien poisto
removal of polyps / tumors	polyyppien/kasvainten poisto
respirator / ventilator	hengityskone
scope	skooppi/tähystin
scopy	tähystys
sleeping pill / sleeping aid	unilääke
stent	stentti
stoma surgery	avanneleikkaus
stool sample	ulostenäyte
suction	imu
support for example with a pillow	tukea esimerkiksi tyynyllä
surgery	leikkaushoito
sutures (absorbable)	sulavat (ompeleet)
take blood sample	ottaa verinäyte
tape	teippi
to calm / relax	rauhottaa
urine catheter	virtsakatetri
urine sample	virtsanäyte
very low calorie diet (VLCD)	vähä kalorinen ruokavalio VLCD
vessel coagulation	verisuonen polttaminen
weight loss	painon pudotus

ANATOMY & PHYSIOLOGY

abdominal cavity	vatsaontelo
adhesions / attachments	kiinnikkeet
appendix	umpisuoli
artery	valtimo
back	selkä
bile / gall	sappineste
bile duct	sappitiehyt
breathing	hengittäminen
collarbone	solisuu
defecate	ulostaminen
diaphragm	pallea
digestive tract	ruuansulatuskanava
diverticulum	divertikkeli
esophagus	ruokatorvi
gallbladder	sappirakko
gallstone	sappikivi
gastric acid	vatsahappo
internal organs	sisäelimet
large intestine / large bowel	paksusuoli
liver	maksa
lower abdomen	alavatsa
mouth	suu
mucous membrane / mucosa	limakalvo
narrowing / stricture (arpinen)	ahtauma
navel	napa
pancrea	haima
pancreatic duct	haimatiehyt
pylorus	mahanportti
rectum	peräsuoli
side	kylki
small intestine / small bowel	ohutsuoli
sphincter muscle	sulkijalihas

stomach	mahalaukku
throat	nielu
thyroid gland	kilpirauhanen
tissue / tissues	kudos/kudokset
trachea	henkitorvi
tumor	kasvain
upper abdomen	ylävasta
urinating	virtsaaminen
vein	laskimo

DESCRIPTIVE VOCABULARY

after	jälkeen
at the same time	samaan aikaan
bad-smelling	haiseva
bad-smelling	pahan hajuisen
band-like	pantamainen
before	ennen
belch / burp	röyhtäisy
benign	hyvänlaatuinen
blocked	tukkeutunut
bloody	verinen
breathlessness / shortness of breath	hengenhädästä
burning	polttava
calming / relaxing	rauhottava
closer	lähemmäksi
constant	jatkuva
constipation	ummetus
coughing	yskiminen
cramp-like / cramping	krampimainen (kipu)
cutting	viiltävä
definitive	lopullinen

diarrhea	ripuli
disposable	kertakäyttöinen
dizziness	huimaus
dull ache / aching pain	jomottava
easy	helppo
farther	kauemmaksi
feeling	tuntemus
fester	märkiä
fever	kuume
flatulence / gas / wind	ilmavaiva
gastric acid	mahahappo
greenish	vihertävä
hard / difficult	vaikea
heartburn / pyrosis	närästys
heavy	raskas
hiccup	hikka
higher	ylemmäksi
hot	kuumottava
incontinence	inkontinenssi
infection / inflammation	tulehdus
inflamed	tulehtunut
itching	kutina
laying	maaten
let heal (for example a surgical wound leikkaushaavan)	antaa parantua (esimerkiksi)
lower	alemmaksi
malignant	pahanlaatuinen
mucous / slimy	limainen
narrowed	ahtautunut
nausea	pahoinvointi
nauseous / sickening	oksettava
numeral rating scale	numeraalinen arviointiasteikko
occasional	ajoittainen

SYMPTOMS

on the other side	kyljellään
pain	kipu
palliative	palliatiivinen
penetrating / piercing	läpilyövä (kipu)
rash	ihottuma
reddened	punoittava
reddish	punertava
redness	punoitus
sitting	istuessa
slippery	liukas
sore / painful	kipeä
stabbing / penetrating	pistävä
standing	seistessä
stationary	paikoillaan ollessa
swelling	turvotus
swollen	turvonnut
symptomatic	oireenmukainen
inflate (for example abdominal cavity / large intestine)	täyttää ilmalla
(esimerkiksi vatsaontelo/paksusuoli)	
temporary	väliaikainen
tiredness	väsymys
to ease (for example pain)	helpottaa (esimerkiksi kipua)
too little	liian vähän
too much	liian paljon
vomit / vomiting	oksennus/oksentaa
weakness	voimattomuus
while moving	liikkuessa
while sleeping	nukkuessa
yellowish	kellertävä

FOLLOW_UP TREATMENT AND **KOTIUTUS**

agrafe	hakaset
association	yhdistys
bear down / strain down	ponnistaa (ulostaessa)
clinic	poliklinikka
community health center	terveyskeskus
contact	ottaa yhteyttä
control	kontrolli
diet	ruokavalio
doctor	lääkäri
emergency care	päivystys
exercise	liikunta
exercise (alot)	liikkua (runsaasti)
follow-up checkup	jälkitarkastus
form / questionnaire	kaavake/kyselylomake
home care	kotihoito
intensive care unit (ICU)	teho-osasto
lifting (heavy things)	nostaminen (raskaiden asioiden)
medication	lääkitys
nurse	sairaanhoitaja
occupational health service	työterveyshuolto
operation wound / surgical wound	leikkaushaava
peer support	vertaistuki
problem	ongelma
public health nurse	terveydenhoitaja
removal	poisto
sick leave	sairausloma
sick leave statement	sairauslomatodistus
suture / stitch	ompeleet/tikit

VAINAJAAN LIITTYVÄÄ SANASTOA

autopsy	ruumiinavaus
burial permit	hautauslupa
cause of death	kuolinsyy
complication (surgical)	komplikaatio (leikkauksen)
condolences	ottaa osaa
death certificate	kuolintodistus
deceased	vainaja
do everything (one could)	tehdä kaikkensa
funeral home	hautaustoimisto
medical staff	hoitohenkilökunta
peacefully	rauhallisesti
relative	omainen
resuscitate	elvyttää

LIITE 2

SAATEKIRJELMÄ

Kiitos osallistumisestanne opinnäytetyöksi tekemämme sanaston kehittämiseen. Tämä sanasto on tarkoitettu tukemaan hoitajan ja potilaan välistä kommunikointia englannin kielellä.

Sanasto on tilattu Peijaksen sairaalan osaston K4 toimesta Diakonia-ammattikorkeakoululta opinnäytetyönä.

Sanaston alussa on osastolle tuloon sekä esitietoihin liittyvää sanastoa. Tätä seuraa osiot fraaseista, ruokailusta, ammattiryhmistä ja henkilöistä, tutkimuksista, hoitotyön toimenpiteistä ja välineistä, anatomiasta ja fysiologiasta, kuvailevasta sekä oiresanastosta. Lopussa vielä osiot liittyen kotiutukseen ja jatkohoitoon, sekä vainajaan.

Lopullinen painettu versio tulee olemaan pieni taskukokoinen sanakirja, johon tulee myös sama sanasto englannista suomeen käännettynä.

Kun olet tutustunut sanastoon ja mahdollisesti kokeillut sitä käytännössä, voisitko ystävällisesti antaa siitä palautetta sähköpostitse osoitteeseen majja.seppa@student.diak.fi

Palautteeseen pohjautuen teemme vielä mahdollisia muutoksia lopulliseen painettavaan sanastoon. Tämä työ on tilattu helpottamaan teidän työtänne, joten korjaus- ja parannusehdotukset ovat tärkeitä. Myös risuja ja ruusuja saa antaa.

Palautteesi tukena voit käyttää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

Mitä mieltä olit sanaston jaottelusta? Löysitkö etsimäsi helposti?

Mitä hyvää/huonoa sanastossa on?

Opitko jotakin uutta?

Jäitkö kaipaamaan jotakin?

Muita kehittämissideoita, esimerkiksi tuleville opinnäytetöille?

Haluatko sanoa jotakin muuta sanastoon liittyen?

Toivomme saavamme palautteet 20.10.2013 mennessä.

Syysterveisin

Maija Seppä & Pauliina Ollilainen

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki